

"אם כבנים אם פְּעֻבָּדִים"

א. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לו עמוד א

כדתניא: "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱ-לֹהֵיכֶם", בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים - אתם קרוים בנים - אין אתם נוהגים מנהג בנים - אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה; רבי מאיר אומר: בין כך ובין כך אתם קרוים בנים, שנאמר: בנים סכלים המה, ואומר: בנים לא אמון במ, ואומר: זרע מרעים בנים משחיתים, ואומר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי...

ב. שו"ת הרשב"א - חלק א סימן קצד

שאלת: משומד /מומר/ לעבודה זרה אם מטמא באהל אם לאו? מי אמרין אף על פי שחטא ישראל הוא. או דילמא כיון דאין מחזירין לו אבידה ומותר להלוותו בריבית דיצא מכלל ישראל לגמרי ושכן כתב הרב רבי אברהם ז"ל. וכיון שכן אף לענין טומאה כן אף על גב דטומאה דאורייתא?

תשובה: איברא ישראל משומד /מומר/ מותר להלוותו בריב' וכדאיתא בירושלמי בפרק קמא דעבודה זרה בכותאי דקסרין. וכן אין מחזירין לו אבידה דריבית ואבידה באחזה תלינהו רחמנא. ולפנים מן השורה להתחסד עמהם. והאי לא אחינו הוא ואין מרחמין עליו אדרבא מורדין. אבל לגבי טומאה באדם תליא רחמנא. ועוד זה אדם הוא ולא בהמה דקידושיו קדושין וגיטו גט ואשתו אסורה עד שיגרש בגט כישראל. **ובכלל בנים הוא כדברי רבי מאיר** בשילהי פרק קמא דקדושין. דגרסינן התם בנים אתם לה' אלהיכם. בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרויין בנים שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם. אם אי אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרויין בנים דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרויין בנים שנאמר בנים סכלים המה וכו'... ואף על גב דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה הכא רבי מאיר **קראי קדייק**. ומ"מ אף לרבי יהודה **לאו מכלל אדם נפקי** ולא בהמה נינהו שלא לטמא באהל שכן קידושיהן קידושין כדאיתא התם ביבמות. ואפילו גוי שנתגייר וחזר לסורו כל שכן מי שנזרע בישראל.

ג. רמ"א - יורה דעה הלכות אבילות סימן שעב סעיף ב

קבר של מומר, מטמא כשל ישראל.

ד. תורה תמימה - הערות דברים פרק יד הערה א

טעם שייכות לשון בנים אתם לה' להמצוה לא תתגודדו ולא תשימו קרחה למת, הוא ע"פ מה שנבאר בסמוך דעיקר טעם האיסור הוא משום דבנים אתם לה', ולכן אין לכם רשות להצטער על המת יותר מדאי, אחר שאם הוא העניש הוי בערך **אב המעניש את בנו** שהוא בודאי לטובה, ואף גם משום דבנים אתם לכן הוא חושש להשחתת גופכם לכן לא תתגודדו ולא תשימו קרחה.

ודריש ר"י דהא דנקראו בנים למקום הוא רק בזמן שעושין רצונו של מקום, ומוסיף ר' מאיר דאף בזמן שאין עושים רצונו של מקום נקראים בנים אף כי בכנוי גנאי כדמפרש בנים לא אמון במ, וכן בנים סכלים (ירמיה ד') אבל איך שהוא בנים הם, ולכן לעולם אתם אסורים לעשות כאלה. וע' בספרי פ' האזינו בפסוק שחת לו לא בניו מומם, משמע דר' יהודה הודה לדברי ר' מאיר.

ועיין באגדה דב"ב י' א' התוכח מין אחד עם ר' עקיבא אם ישראל קרוים בניים או עבדים, והוכיח לו ר' עקיבא מפסוק זה דנקראים בניים, והמין הוכיח מפסוק כי לי בני ישראל עבדים דנקראו עבדים, ואח"כ פשר דבזמן שעושין רצונו של מקום קרוין בניים ובזמן שאין עושין רצונו של מקום קרוים עבדים, ולא נתבאר שם אם ר"ע הודה לו או לא, ואמנם לא שייך לשאול מה יעשה ר"ע בפסוק כי לי בני ישראל עבדים, הרי דמפורש קרא אותם הקדוש ברוך הוא עבדים, יען כי לדידן גם תואר עבדים לה' הוא תואר יקר ונעלה מאד, ומי לנו גדול ממשה רבינו ונקרא עבד ה', ואמר הכתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מ"ט), הרי דגם בשעה שהקב"ה מתפאר בישראל מכנה להם בכ"ז בשם **עבדים**:

ה. ספרי - דברים פרשת האזינו פיסקא שח, ה

שחת לו לא בניו מומם, אף על פי שהם מליאים מומים קרויים בניים דברי **רבי מאיר** שנאמר "בניו מומם". **רבי יהודה** אומר אין בהם מומים שנאמר: "לא בניו מומם" וכן הוא אומר (ישעיה א ד) "זרע מרעים בניים משחיתים" אם כשמשחיתים קרויים בניים אילו לא היו משחיתים על אחת כמה וכמה.

ו. מאמרי הראי"ה - פרק בהלכות צבור - מתוך קונטרס ישוב משפט

ושום חטא ועוון ושום דעה ושום ע"ז ושום כפירה בעולם אינה יכולה לפגום בקדושת האחדות הכללית של עם ה', שבחירתם הקדושה היא מצד העילה השם יתברך, ולא מצדם שהם עלולים להשתנות ח"ו.

ז. מתוך הסליחות - נתחברה על ידי הריב"ם (ר יצחק ברבי מאיר, נכד רש"י)

יתרה חבתם לפניך אדוני האדונים. בין כך ובין כך קרואים לך **בניים**.

ח. הרב אהרון ליכטנשטיין - מאמר "אם כבנים אם כעבדים" - ערב ראש השנה תשנ"ט

אנו מבקשים ומתחננים לפני מלכו של עולם: "אם כבנים". אנו מייחלים לעמוד בדין כגברא, כבנים ולא כעבדים. אין זאת רק משום שכאשר הבן עומד לדין ייתכן שייפטר ללא עונש, ואולי אף עם מילה טובה ולטיפה מאביו, אלא משום עצם המעמד, מעמד שבו הבן מוסר אמנם דו"ח מפורט "אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד ממך... להיזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית", אך ישנה גם **הידברות**, קיים קשר בין הבן לאביו. בניגוד לעבד, לבן מותר לטעון ולנמק, לבקש ולהתחנן. מעמד הבן אמנם נפלא, אך עם זאת גם **נורא**. הבן אינו כעבד, אין הוא יכול להישאר פסיבי ולחכות לראות איך יוכרע דינו. יכולתו של העבד להשפיע **על דינו מעטה**, וממילא עבודתו קלה. הבן, לעומתו, חייב לעמול ולהתאמץ, הוא חייב לגשר בינו לבין אביו, שממנו התרחק והסתתר עד עתה.

ט. הרב נחום אליעזר רבינוביץ - מאמר "ראש השנה - בניים אתם לה' א-להיכם"

אנחנו צריכים להפנים את המשמעות של היותנו בניים לקב"ה. אנו צריכים להבין שקיום מצוות אינו עול שכופים עלינו. קיום מצוות צריך לנבוע ממעמקי הנפש הרוצה לעשות נחת רוח ליוצר, מתוך הרצון להיות בן לה', מתוך הרצון לזכות במעמד של בן חורין שפועל מכוח רצונו החופשי. הקב"ה נתן לנו חמדה גנוזה, הוא נתן לנו אפשרות להתחלק עימו בחכמתו - כמו שמברכים על תלמיד חכם "שחלק מחכמתו ליראיו". ה' מחלק ויש אפשרות לכל אחד לבוא וליטול כמה שהוא רוצה. מי שמבין באמת מה זה להיות בן לה' יקפוץ על הזדמנות זו ויטול את חלקו.